

ЗАТВЕРДЖУЮ

проректор з наукової роботи
Національного педагогічного
університету імені М. П. Драгоманова
професор М. Торбін

_____ 2020 року

ВИСНОВОК

засідання структурного підрозділу кафедри теорії та методики музичної освіти. хорового співу і диригування факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова, призначеного рішенням засідання вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова від 18 грудня 2020 р. (Витяг з протоколу № 5), для проведення попередньої експертизи дисертації Чжан Танлінь на тему: «Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні» на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 014 – Середня освіта (музичне мистецтво).

ПРИСУТНІ: Завідувачка кафедри д.пед. наук, проф. Козир А.В. (головуюча на семінарі), д. пед. наук, проф. Хижна О.П., д. пед. наук, проф. Гуральник Н.П., д. пед. наук, проф. Савченко Р.А., канд. пед. наук, проф. Бодрова Т.О., канд. пед. наук, проф. Тоцька Л. О., канд. пед. наук Строгаль Т.Ю., аспірант Чжан Танлінь, секретар Борова Т.Б.

СЛУХАЛИ: Висновок рецензентів доктора педагогічних наук, професора Гуральник Наталії Павлівни, кандидата педагогічних наук Строгаль Тетяни Юріївни про наукову новизну, теоретичне і практичне значення результатів дисертації Чжан Танлінь на тему: «Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні», призначених рішенням засідання вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова від 18 грудня 2020 р. (Витяг з протоколу № 5) для проведення попередньої експертизи дисертації, поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 014-Середня освіта (музичне мистецтво).

Науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Савченко Р.А. Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 7 від 29 листопада 2017 року).

2.1. Дисертант Чжан Танлінь

Повідомив про основний зміст, концептуальні положення та наукові результати дисертаційної роботи.

Інформаційному суспільству потрібні фахівці, здатні до самовдосконалення протягом усього життя. У зв'язку з цим стає актуальною проблема виховання самостійності особистості в освітній діяльності – проблема формування культури самоосвіти як провідного показника компетентності фахівців XXI століття.

Сучасне суспільство в галузі освіти спрямовано на професійно компетентного, мобільного, творчо активного і соціально відповідального вчителя, готового до самостійного прийняття рішень, здатного до самовдосконалення своєї особистості і самоосвітньої діяльності. У педагогічній науці відбувається перехід від традиційних форм навчання до інноваційних, які акцентовані на оснащення майбутнього вчителя технологіями самоосвіти, що дозволяють здійснювати безперервний професійний та особистий розвиток. Сучасному вчителю музичного мистецтва необхідно мати певну суму знань, умінь, володіти синтезом загальнокультурних, професійних і спеціальних компетенцій, здійснювати професійну самоосвіту і особистісне зростання, проектувати подальший освітній маршрут і професійну кар'єру.

Втім, сучасні умови у вищій школі характеризуються скороченням кількості аудиторних годин та збільшенням годин, відведених на самостійну підготовку майбутнього вчителя музичного мистецтва, що веде до небезпечної тенденції зниження професійного рівня студента-музиканта. Ситуація ускладнюється також з введенням комбінованого проведення занять як в очному, так і дистанційному форматах. При цьому, як показує практика, в закладах вищої освіти, формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва здійснюється здебільшого стихійно, без системної організації.

Проблеми самоосвітньої діяльності студентів закладів вищої освіти (ЗВО) педагогічного профілю відображено у працях О. Безніско, О.Бумагіної, В.Буряк, Н.Верченко, Т.Волобуєвої, С.Гергуль, Я.Вешпінської, І.Жорової, А.Клочко, Т.Кузьмич, Н.Малик, Л.Назаренко, Н.Сидорчук, Є.Яковец та ін.; молодих вчених (Бі Цзінчен, З.Дубовий, Жень Сінъян, Н.Толстова, Сунь Лінян, Хань Юйцень, Хуан Яцянь Яо Ямін та ін.), в яких розглядаються умови саморозвитку особистості, шляхи і засоби управління і самоврядування пізнавальною діяльністю, рівні розвитку різних формувань, які утворюються у індивіда в самостійному пізнавальному процесі тощо.

Психологічні основи самоосвітньої діяльності студентської молоді вивчали С.Алімова, І.Бех, Н.Кузьміна, О.Морщакова, О.Научитель, В.Скрипник, В.Сластьонін, Л.Подоляк, В.Фурман, В.Ципко, К. Черемних, В. Юрченко та ін.; філософські та методологічні аспекти самоосвіти в її зв'язку з самовихованням і саморозвитком розглядалися в наукових працях В.Андрєєва, В.Галузинського, Т.Дудкевич, І.Зязюна, О.Козлової, В.Кремня та ін. Роботи А.Громцева, А.Ковальова, А.Кочетова, Н.Малік, І.Редковец, М.Тайчинова та ін. присвячені виявленню сутності самоосвіти школярів,

методів і форм її розвитку; шляхи формування потреби особистості в самоосвіті узагальнено в роботах Т.Агапової, І.Гавриш, В.Євдокімова, Г.Закірова, І.Колбаско, В.Луценко, М.Махмутова, Б.Райського, М.Скаткина та ін.

Проблеми розвитку і вдосконалення музично-педагогічної самоосвіти з урахуванням специфіки художньої дидактики розглядалися Е.Абдулліним, Ю.Алієвим, М.Кіфером, Ж.Кармазіною, Г.Сабіровою та ін. Формуванню професійної культури вчителя музичного мистецтва присвячені роботи Ю.Алієва, О. Грибкової.

Питання специфіки вокально-хорового мистецтва та різні аспекти вокально-хорової підготовки майбутнього вчителя музичного мистецтва розглядалися в роботах Л.Василенко В.Живова, А.Іванова-Радкевича, С. Козачкова, Ю. Мережко, К.Ольхова, А.Пазовського, та ін.) та в дисертаціях останніх років (Н. Бабіченко, Ван Тяньці, Лі Ліцюань, І.Хомич, Цао Хункай та ін.).

Незважаючи на те, що проблема самоосвіти особистості знаходиться в центрі уваги сучасної педагогічної науки, необхідні дослідження, що пропонують розробку нових технологій і шляхів ефективної професійної підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва, заснованих на самоосвітній діяльності. Одним з них, є розробка технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва засобами вокально-хорових дисциплін та умов її реалізації в системі вищої музично-педагогічної освіти. Однак до сих пір цей напрямок не був предметом спеціального вивчення.

Актуальність цієї проблеми, важливість і доцільність її вирішення зумовлена такими суперечностями:

- між вимогами сучасного суспільства до якісної підготовки вчителя музичного мистецтва з високим рівнем сформованості культури самоосвіти, і відсутністю розробленої технології її формування в системі вищої музично-педагогічної освіти;

- між потенціально високими навчальними можливостями вокально-хорових дисциплін і недостатньою розробленістю педагогічних умов їх реалізації в формуванні культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Виявлені суперечності дозволили сформулювати проблему дослідження, що складається з необхідності визначення педагогічних умов і механізмів формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні. Актуальність і недостатня розробленість об'єктивно існуючої проблеми стали підставою для вибору теми дослідження: «Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні».

Мета дослідження: розробка, теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні.

Об'єкт дослідження: процес фахової підготовки вчителя музичного мистецтва в педагогічних закладах вищої освіти.

Предмет дослідження: педагогічне забезпечення формування культури самоосвіти вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні.

Виходячи з об'єкта, предмета і мети дослідження були поставлені такі завдання дослідження:

1. Теоретично обґрунтувати, розкрити сутність, зміст поняття «культура самоосвіти вчителя музичного мистецтва», розробити структуру, критерії та показники її сформованості.

2. Визначити роль методологічних підходів та окреслити педагогічні принципи у формуванні культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні.

3. Розкрити педагогічний потенціал вокально-хорових дисциплін у формуванні культури самоосвіти вчителя-музиканта.

4. Розробити модель педагогічної технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва та обґрунтувати педагогічні умови її забезпечення.

5. Розробити та експериментально перевірити ефективність технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні.

Результати проведеного дослідження дозволяють сформулювати такі висновки:

1. Вивчення наукової літератури з проблеми дослідження дозволило виявити, що культура самоосвіти вчителя музичного мистецтва є інтегральним утворенням, що включає в себе самоосвіту, фахову самоосвіту, педагогічну самоосвіту, самоосвіту вчителя музичного мистецтва, культуру, педагогічну культуру.

На підставі аналізу методологічних підходів до визначення понять: «самоосвіта», «професійна самоосвіта», «педагогічна самоосвіта», «самоосвіта вчителя музичного мистецтва», «культура» і «педагогічна культура» нами уточнена сутнісно-змістовна характеристика основних понять дослідження «музично-педагогічна самоосвіта» і «культура самоосвіти вчителя музичного мистецтва».

Музично-педагогічна самоосвіта – системи здібностей, знань, умінь і навичок вчителя музичного мистецтва у галузі музичного мистецтва і педагогіки, необхідних для здійснення цілісної пізнавально-творчої діяльності від самонавчання до формування певних якостей особистості.

Культура самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва – особистісне новоутворення, що обумовлює ефективність задоволення особистих пізнавальних потреб: як фактор досягнення самостійності в освітній діяльності; як провідний показник професійної компетентності, де музично-педагогічна самоосвіта є умовою і способом її формування.

Як показало дослідження, структуру культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва складають три взаємопов'язані компоненти: ціннісно-орієнтаційний компонент (система педагогічних цінностей, особистісних смислів, мотивів, інтересів, потреб фахівця, яка формує особистісно-ціннісну установку вчителя музичного мистецтва і сприяє розвитку

музично-педагогічної самоосвіти) з показниками: установка на зв'язок самоосвіти з особистими і професійними інтересами; мотивована спрямованість на саморозвиток і освоєння новаторського досвіду в музичній педагогіці; розуміння необхідності володіння методами наукового пізнання; прагнення відбутися в професії і завоювати авторитет; *когнітивно-діяльнісний компонент* (базова культура особистості; достатня кількість професійних і спеціальних знань і умінь їх застосовувати, вміння вибирати джерела пізнання і форми самоосвітньої діяльності, додаткові знання з музичної і педагогічної наук, отримані переважно в самоосвітньої діяльності) з показниками: різнобічні знання з вокально-хорових дисциплін в єдності з усвідомленими міжпредметними зв'язками; вільне застосування умінь самоосвітньої діяльності: визначення мети, робота з джерелами інформації, оцінювання інформаційного матеріалу, обробка отриманих результатів; володіння розумовими операціями (аналіз, синтез, порівняння, конкретизація, розчленування, узагальнення, класифікація тощо); вміння інтерпретувати вокально-хоровий твір на основі комплексного аналізу; застосування базових і додаткових знань з методики роботи з хором; володіння навичками репетиційної роботи; *рефлексивно-контрольний компонент* (представлено системою саморегуляції особистості фахівця своєю самоосвітньою діяльністю, в складі якої присутні рефлексивно-контрольні операції, такі, як самоспостереження, самоаналіз, самооцінка, самокорекція, самоконтроль) з показниками: наявність усвідомлених цілей, ідеалів, смислів, прагнень особистості вчителя музичного мистецтва; вміння особистісно - професійного самоаналізу, самооцінки рівня самоосвітньої діяльності в області музичної педагогіки та виконавства; володіння механізмами самоконтролю та саморегуляції самоосвітньої діяльності (планування, програмування, моделювання, оцінка результатів, гнучкість, самостійність).

Визначено три рівні сформованості культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва: низький, середній і високий.

2. Розкрито методологічні підходи до організації педагогічного процесу. Для можливості дослідження таких сфер, як освіта та культура вчителя музичного мистецтва на загальнонауковому рівні були визначені системний і цілісний підходи. З огляду на те, що організацію педагогічного процесу формування культури самоосвіти вчителя музичного мистецтва слід здійснювати в контексті певних методологічних підходів, вважаємо, що цей процес буде ефективніше здійснюватися в інтеграції наступних підходів: психолого-орієнтованого, особистісно-діялісного, культурологічного та компетентнісного. Позначено роль кожного підходу у формуванні культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні.

У реалізації педагогічного потенціалу вокально-хорових дисциплін як фактору формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва були окреслені і розкриті наступні принципи: принцип спрямованості процесу навчання на всебічний і гармонійний розвиток

особистості студента; принцип системності, принцип науковості, принцип свідомості, творчої активності і самостійності студента.

3. У дисертації виявлено, що педагогічний потенціал вокально-хорових дисциплін у формуванні самоосвітньої культури студента музиканта, проявляється в наступному:

- досвіді попереднього вокально-хорового навчання студента;
- врахуванні можливостей кожної з дисциплін вокально-хорового циклу та їх комплексного застосування в освітньому процесі;
- різноманітності форм організації вокально-хорового навчання – індивідуальних і колективних, аудиторних і позааудиторних;
- умовах, максимально наближених до професійної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва;
- впровадженні в освітній процес інноваційних методів роботи, що передбачають самостійну діяльність майбутніх фахівців музичного мистецтва.

4. Розроблено модель технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні, яка представляє собою наступні складові: цільовий елемент (мета); методологічний елемент (методологічні підходи та принципи навчання); змістовно-процесуальний елемент (зміст вокально-хорових дисциплін, методи, форми роботи, засоби навчання), діагностично-результативний елемент (компонентні показники самоосвітньої культури студента-музиканта, педагогічні діагностики, рівні і результат).

Обґрунтовано наступні педагогічні умови:

- систематизація змісту самостійної роботи студента у вокально-хоровому навчанні;
- методичний супровід і забезпечення процесу формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва за індивідуальним освітнім маршрутом;
- здійснення процесу формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва в режимі цілеспрямованого індивідуального виховання, в основі якого лежить творча взаємодія студента і викладача;
- реалізація педагогічної технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні.

5. Для вирішення поставлених в дисертаційному дослідженні завдань проведено дослідно-експериментальну роботу, яка включала в себе: проблему дослідження і основні напрямки її вирішення, характеристику засобів експериментальної роботи, етапи експерименту (констатувальний, формувальний, контрольний).

Дослідно-експериментальна робота була спрямована на отримання відомостей про рівні сформованості культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні на всіх етапах експерименту. На контрольному етапі була зафіксована наступна динаміка підвищення рівнів сформованості культури самоосвіти студентів ЕГ: високого рівня досягли 24,4%, (було – 8,1%); значно зросла кількість студентів, які досягли середнього рівня – 48,6%, (було – 27%); покращилася ситуація щодо

низького рівня, на якому поки залишаються 27,0% (було – 64,9 %) студентів ЕГ.

Незначні позитивні зміни спостерігаються у студентів КГ: високий рівень сформованості культури самоосвіти зафіксовано у 12,8% (було – 10,3%); середній рівень у 35,9 % (було – 25,6%); на низькому рівні залишилося 51,3% (було – 64,1%). Проте така динаміка має стихійний характер, оскільки більшість студентів залишилася на низькому рівні сформованості культури самоосвіти.

Отримані відомості оброблялися методом математичної статистики, результати кореляційного аналізу дозволили відобразити позитивну динаміку рівнів сформованості культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні студентів експериментальної групи.

Виходячи з результатів дисертаційного дослідження, прийшли до висновку про те, що розроблена і реалізована в освітньому процесі технологія формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні та педагогічний супровід її ефективної реалізації відображає певну позитивну динаміку підвищення рівня сформованості культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні, що дає підставу вважати проведене дисертаційне дослідження успішним.

Дисертація не претендує на висвітлення всіх питань теми дослідження. Перспективними можуть бути дослідження з розробці окремих компонентів розглянутої педагогічної технології; з розгляду інших педагогічних умов формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва; з розробці нових педагогічних технологій формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва засобами інших дисциплін і варіантів її педагогічного супроводу.

Дякую за увагу.

2.2. Запитання до дисертанта Чжан Танлінь та відповіді на них.

Д. пед.наук, проф. Козир А.В. : «Обґрунтуйте Ваше трактування феномену «культура самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва»

Чжан Танлінь. Дякую за запитання. Культура самоосвіти педагога-музиканта є інтегральним новоутворенням, що включає в себе самоосвіту, фахову самоосвіту, педагогічну самоосвіту, самоосвіту вчителя музичного мистецтва, культуру, педагогічну культуру. Музично-педагогічна самоосвіта – системи здібностей, знань, умінь і навичок вчителя музичного мистецтва у галузі музичного мистецтва і педагогіки, необхідних для здійснення цілісної пізнавально-творчої діяльності від самонавчання до формування певних якостей особистості.

Культура самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва – особистісне новоутворення, що обумовлює ефективність задоволення

особистих пізнавальних потреб: як фактор досягнення самостійності в освітній діяльності: як провідний показник професійної компетентності, де музично-педагогічна самоосвіта є умовою і способом її формування.

Д. пед. наук, проф. Хижна О.П.: Як реалізуються обрані Вами методологічні підходи у дослідженні?

Чжан Танлінь: Дякую за запитання. Основним методологічним підходом в Україні, Китаї та інших розвинутих країнах світу визначено компетентнісний. В нашому дослідженні він є інтегруючим традиційні підходи, а саме: системний, цілісний, психолого-орієнтований, особистісно-діяльнісний, культурологічний. Для дослідження таких систем як освіта, культура, теорія і методика підготовки вчителя музичного мистецтва, нами визначено системний і цілісний підходи. Організація педагогічного процесу формування культури самоосвіти студентів розглядалася в інтеграції психолого-орієнтованого та особистісно-діяльнісного підходів; згідно культурологічного підходу освіта розглядалася як педагогічна технологія, що реалізує ідеї освіти в людинотворчих, культуротворчих, процесах. З позиції компетентнісного підходу самоосвіта майбутнього вчителя музичного мистецтва трактується як ключова спеціальна компетенція, що визначається як особистісно-професійна якість фахівця, В основі компетентнісного підходу лежить принцип самоосвіти, що дозволяє особистості безперервно перетворювати власне життя і професійну діяльність.

Д. пед. наук, проф. Гуральник Н.П.: Метою дослідження є розробка, теоретичне обґрунтування та експериментальна перевірка технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні. Розведіть поняття педагогічна технологія і методика ?

Чжан Танлінь. Дякую за запитання. Методика – педагогічна наука, яка досліджує закономірності навчання певного предмета. Оскільки загальні закономірності навчання вивчаються дидактикою, методику правомірно розглядати як часткову дидактику. На основі вивчення різних форм взаємодії викладання і навчання конкретного предмета методика розробляє і пропонує вчителю певні системи навчальних впливів. Ці системи втілюються в зміст освіти, який розкривається в програмах і підручниках; ідеалізуються в методах, засобах і організаційних формах навчання. Методика тісно пов'язана з дидактикою і спирається на її загальні положення. Ґрунтуючись на принципах виховання, методика розкриває цілі навчання предмета, його значення для розвитку особистості школяра. Отже, методика являє собою педагогічну галузеву макротехнологію. Але між методикою й технологією наявні суттєві відмінності.

Пріоритетне питання методики – «як», а технології – «як це зробити оптимально». Технологію від методики відрізняють два

моменти: гарантія кінцевого результату й проектування майбутнього освітнього процесу. Технологія, на відміну від методики, не припускає варіативності, із неї не можна викинути якісь елементи. Отже, ми розглядаємо педагогічну технологію як гнучку систему функціонування всіх компонентів педагогічного процесу, побудовану на науковій основі, запрограмовану в часі і в просторі, що приводить до намічених результатів.

Канд. пед. наук, проф. Бодрова Т.О.: Які методи діагностики склали методику констатувального етапу експериментальної роботи?

Чжан Танлінь. Дякую за запитання. На констатувальному етапі експериментальної роботи було використано наступний комплекс діагностувальних методик, а саме: для виявлення вихідного стану сформованості ціннісно-мотиваційного компоненту – анкету-опитувальник «Культура самоосвітньої діяльності вчителя музичного мистецтва», анкета-опитувальник «Мотивація до самоосвітньої діяльності», «Анотація на вокально-хоровий твір»; для діагностування когнітивно-діяльнісного компонента – практичне завдання «Репетиційна робота з вокально-хоровим твором»; для рефлексивно-контрольного – «Концертне виконання вокально-хорового твору»

Канд. пед. наук, проф. Тоцька Л.О.: В чому проявляються особливості побудови формувальної методики дослідження?

Чжан Танлінь. Дякую за запитання. Формувальна методика базувалася на трьох етапах: установчо-мотиваційному (групова і індивідуальна виховна робота зі студентами експериментальної групи в якості керівника хорового колективу); організаційному (розробка індивідуальних маршрутів студентів); етапі реалізації (апробація в освітній практиці педагогічного забезпечення формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва в процесі освоєння вокально-хорових дисциплін).

На *організаційному етапі*, в опорі на сформовану у студента установку готовності до музично-педагогічної самоосвіти та їх особистісно-творчого потенціалу, було розроблено індивідуальні освітні маршрути студентів ЕГ, що супроводжувалося вирішенням наступних завдань: компенсування *недоліків*, доповнення, поглиблення, розширення і систематизації базової музичної освіти; організація роботи з осмислення передового досвіду роботи вчителів *музичного мистецтва та хорових диригентів*; формування індивідуального стилю професійної діяльності.

Мета *реалізаційного етапу* полягала в створенні і регулюванні взаємозв'язків самоосвітньої діяльності студентів та набуття ними професійного досвіду, тобто фактичного функціонування музично-педагогічної самоосвіти. В освітній практиці вирішення питання про формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва здійснювалося в процесі вокально-хорової підготовки і

ґрунтувалося на самостійній діяльності студента.

Канд. пед.наук Строгаль Т.Ю.: Обґрунтуйте обрані Вами у дослідженні формувальні методи навчання майбутніх учителів музичного мистецтва.

Чжан Танлінь. Дякую за запитання. Виділяємо три групи методів навчання. Перша група – методи стимулювання, мотивації та самомотивації навчання, в складі даної групи: *методи формування пізнавального інтересу та методи формування навчально - професійного обов'язку:* дискусії, диспути, тематичні бесіди, підготовка тематичних повідомлень та їх обговорення, відвідування обговорення концертних та наукових заходів.

Друга група – методи організації і самоорганізації навчально-пізнавальної діяльності, до цієї групи входять перцептивні методи, спрямовані на передачу і сприйняття навчальної інформації за допомогою почуттів (словесні, наочні, аудіовізуальні, практичні методи); логічні методи (організація і здійснення логічних операцій); гностичні методи (організація і здійснення розумових операцій) і методи самоврядування навчально-пізнавальними діями) – *метод планування самоосвітньої діяльності* студентів за напрямками теоретичної, технологічної, дослідної, виконавської, педагогічної вокально - хорової підготовки:

Третя група – методи контролю і самоконтролю ефективності навчально-пізнавальної діяльності, в складі – методи проміжного і підсумкового контролю: *метод навчально-методичного супроводу та метод системної організації самоосвітньої діяльності.* Студентам були запропоновані навчально-методичні розробки в електронному форматі: методичні рекомендації по виконанню анотацій на вокально-хорові твори методичні рекомендації з практичної роботи з вокально-хоровим колективом дистанційний курс «Хорова культура». З концертним репертуаром для студентського хорового колективу необхідно було визначитися самостійно.

_____**Головуюча:** Чи є ще запитання до здобувачки? (Немає). Дякуємо за відповіді.

3. ВИСТУПИЛИ:

_____**Науковий керівник – д. пед. н., професор Савченко Р.А.**

Ситуація освітнього сьогодення спричинила новий принцип взаємовідносин між Україною та Китаєм, спрямувала їх на встановлення мостів творчої співпраці і взаємообміну між надбаннями культури і освіти. Нагальна потреба суспільства, як китайського, так і українського, в генерації вчителів нового типу, кваліфікованих, мобільних спеціалістах, конкурентоспроможних фахівців, здатних до творчого саморозвитку та самоосвіти. В цьому контексті кандидатська дисертація Чжан Танлінь представляється актуальною та своєчасною.

У дисертації досліджено проблему формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні; проаналізовано стан розробленості досліджуваної проблеми в музично-педагогічній науці і практиці; уточнено дефініцію поняття «культура самоосвіти» стосовно вікової категорії студентської молоді; розкрито потенційні можливості дисциплін вокально-хорового циклу до формування досліджуваної проблеми; розроблено та теоретично обґрунтовано компонентну структуру, виявлено критерії, показники і рівні сформованості цього феномену в студентів факультету мистецтв; запропоновано авторську технологію та модель культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні.

Основні теоретичні положення, результати дисертаційного дослідження та його висновки висвітлено у 7 науково-методичних публікаціях автора, 4 з яких – у фахових педагогічних виданнях, 2 – у зарубіжному виданні.

Практичне значення дослідження полягає у можливості використання його матеріалів для розробки навчальних програм, оновлення змісту творчо-пізнавальної самостійної діяльності студентів вищих музично - педагогічних закладів освіти.

Чжан Танлінь одержав ступінь магістра в Уханьській (Китай) консерваторії. Викладає в Наньянському педагогічному університеті та музикальному коледжі вокально-хорові дисципліни. З вересня 2016 року Чжан Танлінь аспірант НПУ імені М.П. Драгоманова.

Вважаю, що дисертаційне дослідження Чжан Танліня «Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні» є самостійним, завершеним дослідженням, що в цілому відповідає вимогам до здобувачів ступеню доктор філософії за спеціальністю 014 – Середня освіта (Музичне мистецтво), має право бути представленою на фаховому семінарі для надання висновку про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації.

Висновок рецензентів:

доктора педагогічних наук, професора Гуральник Наталії Павлівни, кандидата педагогічних наук Строгаль Тетяни Юріївни про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Чжан Танлінь на тему: «Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні», призначених рішенням засідання вченої ради НПУ імені М.П. Драгоманова від грудня 2020 р. (Витяг з протоколу №) для проведення попередньої експертизи дисертації, поданої на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 014 – Середня освіта (музичне мистецтво).

Досліджуючи можливості вищої музично-педагогічної школи у формуванні готовності майбутніх учителів музичного мистецтва до самостійної педагогічної діяльності, ми визначили протиріччя між масовим характером музичного навчання у педагогічних університетах та

індивідуально-творчим стилем діяльності майбутнього фахівця. Подолання цього протиріччя багато в чому сприятиме підвищенню якості підготовки студентів мистецьких спеціальностей та формуванню культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва.

Активне розгортання вокально-хорової діяльності в Україні та світі є вагомим підставою для розвитку цього виду діяльності серед молоді, а значить обумовлює необхідність підготовки фахівців з високим рівнем вокально-хорової культури. Набуття відповідного фахового рівня уможлиблюється і за рахунок самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва. Тому **актуальність і практична значущість** представленого дисертаційного дослідження на тему «*Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні*» стає незаперечною. Актуальність теми підсилюється не тільки вивченням фундаментальних аспектів вокально-хорового навчання українських студентів, а й організацією фахової підготовки іноземних студентів в педагогічних університетах України.

Аналіз дисертаційної роботи засвідчує, що Чжан Танлінь усвідомив культуру самоосвіти як інтегральне новоутворення, що включає загальну самоосвіту, педагогічну, фахову та музично-педагогічну самоосвіту вчителя музичного мистецтва та загальнонауковий і педагогічний сенс культури як багатозначної категорії.

На основі глибокого вивчення та узагальнення наукових джерел, застосування висновків з філософії, загальної педагогіки, психології та спеціальної музичної вокально-хорової науково-методичної літератури автором представлено власне розуміння цього феномена. Культура самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва – особистісне новоутворення, що обумовлює ефективність задоволення особистих пізнавальних потреб; як фактор досягнення самостійності в освітній діяльності; як провідний показник професійної компетентності, де музично-педагогічна самоосвіта є умовою і способом її формування.

Наукову новизну дослідження ми вбачаємо не лише у розкритті сутності поняття та розумінні змісту музично-педагогічної самоосвіти майбутнього фахівця, а у визначенні структури цього інтегрального новоутворення, обґрунтуванні значення самоосвіти в професійному та особистісному становленні вчителя музичного мистецтва.

Схвалення викликає і пропозиція автора надавати самостійній роботі студентів переважну частину навчального часу, що без сумніву не лише сприяє формуванню досвіду самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва, а й виконує функцію основного фактору ефективного формування його самоосвіти. Представлені компоненти означеного феномена отримали комунікаційні шляхи розгортання представленої педагогічної технології. Це дозволяє оптимізувати фахову підготовку майбутнього вчителя-музиканта. Позитивного бачення ми вважаємо в тому, що акцентується увага на педагогічний потенціал вокально-хорових дисциплін процесу формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва. Зокрема,

звернення автора дослідження щодо необхідності міждисциплінарної концепції використання всіх форм навчальної роботи заслуговує позитивного схвалення.

Новітнім поглядом виступає концепція розроблення і застосування педагогічної технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва засобами вокально-хорових дисциплін та умов її реалізації в системі вищої музично-педагогічної освіти, що раніше не було предметом спеціального вивчення. На наш погляд, надається вдала класифікаційна характеристика технології формування самоосвітньої культури. Доречними представлені і обґрунтовані педагогічні умови, які спрямовані на конкретизацію формувального процесу та ефективність його результату.

Теоретична значимість проведеного дослідження підтверджується обґрунтованістю представлених положень, згідно з якими процес формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні оптимізується за умов комплексного застосування системного, цілісного, психолого-орієнтованого, особистісно діяльнісного, культурологічного, компетентнісного наукових підходів; уточнена сутність основної дефініції дослідження та визначено компонентну структуру культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва; виявлено педагогічний потенціал вокально-хорових дисциплін у формуванні культури самоосвіти майбутнього фахівця музичної галузі. Сформульовані висновки, які доводять розв'язання всіх поставлених завдань, розширюють наукові уявлення про фахову підготовку вчителів-музикантів у закладі вищої педагогічної освіти і мають перспективу подальших досліджень з професійного становлення і особистісного саморозвитку вчителя музичного мистецтва.

Практична значимість роботи визначається можливістю застосування отриманих у ході дослідження наукових результатів з метою вдосконалення процесу музично-педагогічної освіти майбутніх фахівців, а саме: розроблена педагогічна технологія формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні передбачає застосування її складових у інших музичних спеціальностях ЗВО музично-педагогічного профілю; створені в навчально-освітній практиці педагогічні умови формування культури самоосвіти вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні дозволяють оптимізувати фахову підготовку вчителя музичного мистецтва; отримані матеріали експериментальної роботи можуть бути застосовані в розробці навчально-методичних програм вищих закладів музично-педагогічної освіти, курсів підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників у сфері музичної освіти.

Результати дослідження повною мірою відображені у 7 публікаціях автора, з яких 4 надруковано у наукових фахових виданнях України, 2 – у виданнях інших держав, 1 – в статтях інших видань.

Дисертація Чжан Танлінь «Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні» є цілісним завершеним дослідженням, яке відповідає вимогам «Порядку проведення

експерименту з присудження ступеня доктора філософії”, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 і може бути подане до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді.

Головуюча на засіданні кафедри д. пед. наук., проф. Козир А.В. підсумувала, що обидва рецензенти були одностайні в позитивній оцінці дисертаційного дослідження Чжан Танлінь, її відповідності “Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії”, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167.

4. УХВАЛИЛИ: Наукову доповідь Чжан Танлінь, в якій висвітлено основні наукові результати дисертаційної роботи, взяти до уваги.

Прийняти такі **ВИСНОВКИ** щодо дисертаційної роботи Чжан Танлінь на тему: «Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчання». Тему дисертаційної роботи затверджено на засіданні вченої ради Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова (протокол № 7 від 29 листопада 2017 року).

4.1. Актуальність теми дисертаційної роботи обумовлена системним розглядом одного з визначальних аспектів підготовки майбутніх вчителів музичного мистецтва – формуванням їх культури самоосвіти у вокально-хоровому навчанні.

Проблема формування культури самоосвіти вчителя музичного мистецтва актуалізована змінами, що відбуваються в системі вищої музично-педагогічної освіти, де серед поставлених стратегічних завдань є формування компетентного, мобільного, творчо активного і соціально відповідального вчителя музичного мистецтва з високим рівнем культури самоосвіти. Успішність її вирішення залежить від безлічі факторів, тому вимагає розробки педагогічних технологій і науково-практичного обґрунтування умов їх практичної реалізації.

4.2. Предметом дослідження є педагогічне забезпечення формування культури самоосвіти вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що *вперше* здійснене цілісне дослідження проблеми формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні, а саме: теоретично обґрунтовано, розкрито сутність, зміст поняття «культура самоосвіти вчителя музичного мистецтва», розроблено структуру, критерії та показники її сформованості; визначено роль методологічних підходів (системного, цілісного, психолого - орієнтованого, особистісно-діяльнісного, культорологічного, компетентнісного) та окреслено педагогічні принципи (принцип спрямованості процесу навчання на всебічний і гармонійний розвиток особистості студента; принцип системності, принцип науковості,

принцип свідомості, творчої активності і самостійності студента) у формуванні культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні; розкрито педагогічний потенціал вокально-хорового навчання у формуванні культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва (досвід попереднього вокально-хорового навчання студента; врахування можливостей кожної з дисциплін вокально-хорового циклу та їх комплексного застосування в освітньому процесі; різноманітність форм організації вокально-хорового навчання – індивідуальних і колективних, аудиторних і позааудиторних; умови, максимально наближені до професійної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва; впровадження в освітній процес інноваційних методів роботи, що передбачають самостійну діяльність майбутніх фахівців музичного мистецтва); розроблено модель педагогічної технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва та обґрунтовано педагогічні умови її забезпечення (систематизація змісту самостійної роботи студента у вокально-хоровому навчанні; методичний супровід і забезпечення процесу формування культури самоосвіти майбутнього фахівця за індивідуальним освітнім маршрутом; здійснення процесу формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва в режимі цілеспрямованого індивідуального виховання, в основі якого лежить творча взаємодія студента і викладача; реалізація педагогічної технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні); розроблено та експериментально перевірено ефективність технології формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні.

Практична значимість визначається можливістю застосування отриманих у ході дослідження наукових результатів у фаховій, зокрема вокально-хорової підготовки майбутніх учителів музичного мистецтва, формування музично-педагогічної компетентності фахівця. Розроблене педагогічне забезпечення (технологія, педагогічні умови, методи) може мати практичне застосування для підготовки фахівців спеціальностей 014 – Середня освіта (Музичне мистецтво) та 025 – Музичне мистецтво. Основні положення дослідження можуть слугувати основою в укладанні навчальних курсів вокально-хорових дисциплін («Постановка голосу», «Хоровий клас», «Основи диригування», «Хорознавство» тощо) та в діяльності викладачів цих дисциплін у закладах вищої педагогічної освіти; при розробці курсів підвищення кваліфікації та перепідготовки працівників у сфері музично-педагогічної освіти, написанні навчальних програм та методичних посібників; в подальших дослідженнях в області професійного становлення і особистісного розвитку вчителя музичного мистецтва.

4.3. Дисертація Чжан Танлінь є самостійною науковою роботою.

Опубліковані у фахових наукових виданнях праці достатньо повно відображають зміст дисертації.

Проблематику, теоретичні й практичні результати дисертаційного

дослідження викладено в 7 публікаціях: з яких 4 надруковано у наукових фахових виданнях України, 2 – в наукових зарубіжних виданнях, 1 – апробаційного характеру.

1. Чжан Тан Лінь. Культура самоосвіти майбутнього вчителя музичного мистецтва: сутність, зміст, структура, шляхи формування / Тан Лінь Чжан // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Збірник наукових праць. № 1 (59). 2019 р. / Заг. редакція – проф. Матвієнко О. В., укладач – канд. пед. наук, доц. Кудіна В.В. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2019. – С. 77-86.

2. Чжан Тан Лінь. Педагогічний супровід як умова процесу формування культури самоосвіти майбутнього вчителя музики / Тан Лінь Чжан // Наукові записки: Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; укл. Л. Л. Макаренко. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. – Випуск 140. – С.244-250 .

3. Чжан Тан Лінь. Діагностика рівнів сформованості культури самоосвітньої діяльності майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні / Тан Лінь Чжан // Наукові записки: Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова; укл. Л. Л. Макаренко. – К.: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – Випуск 144. – С.226-231.

4. Чжан Танлінь. Методика формування культури самоосвіти у вокально-хоровому навчанні майбутніх вчителів музичного мистецтва / Танлінь Чжан // Теоретичні питання культури, освіти та виховання: Збірник наукових праць. № 2 (60). 2019 р. / Заг. редакція – проф. Матвієнко О. В., укладач – канд. пед. наук, доц. Кудіна В.В. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2019. С.83-86.

5. Чжан Тан Лінь. Педагогические условия формирования культуры самообразования будущих учителей музыки в вокально-хоровом обучении / Тан Лінь Чжан // Актуальные вопросы художественного образования и воспитания: монография/Общая редакция проф. Михайличенко О.В. – Саарбрюккен/Германия: LAP LANBERT Academic Publishing, 2019. – С. 129-143.

6. Zhang Tanglin (2020). POTENTIAL OF MEDIA EDUCATION IN PROFESSIONAL TRAINING OF MUSIC TEACHERS. New York. TK Meganom LLC. Innovative Solutions in Modern Science. 7(43). p. 5-16. doi: 10.26886/2414-634X.7(43)2020.1

7. Чжан Тан Лінь. Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музики у вокально-хоровому навчанні / Тан Лінь Чжан // Сучасна мистецька освіта. III Міжнародних науково-практичних читань пам'яті академіка Анатолія Авдієвського 6-7 березня 2019 року. – К., 2019. – С.334-337.

Слід уважати, що дисертаційна робота Чжан Танлінь є достатньою мірою апробованою.

Результати дисертації були апробовані на *восьми* наукових конференціях, серед яких – *дві* міжнародні: II Міжнародній науково-практичній конференції «Професійна мистецька освіта і художня культура: виклики XXI століття» (м. Київ, 14-15 квітня 2016 р.); I Всеукраїнській науково-практичній конференції «Мистецька освіта:

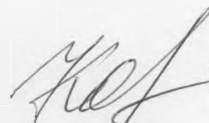
теорія, методологія, технології» (м. Кривий Ріг, 16 листопада 2017 р.); III Міжнародних науково-практичних читаннях пам'яті академіка Анатолія Авдієвського (м. Київ, 6-7 березня 2019 р.); щорічних звітних науково - практичних конференціях професорсько – викладацького складу аспірантів і докторантів НПУ імені М.П. Драгоманова (м. Київ, 2016-2020 рр.).

4.4. Уважати, що дисертація Чжан Танлінь на тему: «Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні» є завершеним самостійним дослідженням, яке відповідає постанові “Про проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії”, затвердженому Постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 р. № 167 і може бути подане до розгляду у спеціалізованій вченій раді зі спеціальності 014 – Середня освіта (Музичне мистецтво).

Виходячи з наведеного вище, кафедра теорії та методики музичної освіти, хорового співу і диригування Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова затверджує цей висновок і рекомендує дисертацію Чжан Танлінь на тему: «Формування культури самоосвіти майбутніх учителів музичного мистецтва у вокально-хоровому навчанні» (науковий керівник – доктор педагогічних наук, професор Савченко Р.А.), подану на здобуття ступеня вищої освіти доктора філософії зі спеціальності 014 – Середня освіта (музичне мистецтво) до розгляду у спеціалізованій вченій раді.

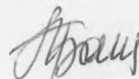
Рішення прийняте одногосно.

Головуюча на засіданні фахового семінару
д. пед. н., проф., зав. кафедри
теорії та методики музичної освіти,
хорового співу і диригування

Козир А.В.

Секретар кафедри

Борова Т.Б.